

**Sekcja Speleologiczna
Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika**

**MATERIAŁY 55.
SYMPOZJUM
SPELEOLOGICZNEGO**

Bartkowa 14-17.10.2021

Organizatorzy:

Sekcja Speleologiczna Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, Kraków
Stowarzyszenie Speleoklub Beskidzki
Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
Instytut Nauk Geologicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

KOMITET ORGANIZACYJNY

Adam Kapturkiewicz (SSB)
Wojciech J. Gubała (Stowarzyszenie Dziewięciśl)
Tomasz Mleczek (SSB)
Wojciech Wróblewski (ING UJ)
Jan Urban (IOP PAN)

Wydawa

Sekcja Speleologiczna Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika

Redakcja:
Jan Urban

Kraków, 2021
ISBN 978-83-962910-0-4

SPIS TREŚCI

Przewodnik sesji terenowych	5
Sesja terenowa A (czwartek 14.10.2021 r.): Największa jaskinia Beskidu Sądeckiego <i>W.J. Gubała, W. Margielewski, J. Urban</i>	7
Stanowisko A-1. Jaskinia Niedźwiedzia <i>W.J. Gubała, W. Margielewski, J. Urban</i>	9
Literatura	11
Sesja terenowa B (sobota 16.10.2021 r.): Jaskinie i osuwiska Łopienia oraz Mogielicy, Beskid Wyspowy <i>A. Kapturkiewicz, W.J. Gubała, W. Margielewski, J. Urban</i>	13
Wstęp <i>A. Kapturkiewicz, W. Margielewski, J. Urban</i>	15
Stanowisko B-1. Jaskinia Zbójcka w Łopieniu <i>A. Kapturkiewicz, W.J. Gubała</i>	16
Stanowisko B-2. Jezioro i torfowisko osuwiskowe na Łopieniu <i>W. Margielewski, J. Urban</i>	20
Stanowisko B-3. Uroczysko Czartorysk <i>A. Kapturkiewicz</i>	21
Stanowisko B-4. Jaskinia Złotopieńska Dziura <i>A. Kapturkiewicz</i>	23
Stanowisko B-5. Jaskinia Borsucza Dziura <i>A. Kapturkiewicz</i>	25
Literatura	27
Sesja terenowa C (niedziela 17.10.2021 r.): Diabła Dziura oraz inne jaskinie w Diablich Skalach na Bukowcu, Diable Boisko w Pławnej <i>T. Mleczek, J. Urban, W. Margielewski, W.J. Gubała</i>	29
Wstęp <i>T. Mleczek, J. Urban, W. Margielewski</i>	31
Stanowisko C-1. Schronisko w Grzybku <i>T. Mleczek</i>	32
Stanowisko C-2. Diabli Most <i>T. Mleczek</i>	32
Stanowisko C-3. Jaskinia pod Okapem <i>T. Mleczek</i>	33
Stanowisko C-4. Diabła Dziura <i>T. Mleczek, J. Urban, W. Margielewski, W.J. Gubała</i>	33
Stanowisko C-5. Diable Boisko <i>T. Mleczek</i>	35
Literatura	36

Streszczenia referatów, komunikatów i posterów	39
Paleohydrologiczna historia systemu krasowego na podstawie wewnętrznych osadów klastycznych, Demänovski System Jaskiniowy, Słowacja <i>P. Bella, M. Gradziński, H. Hercman, S. Leszczyński, W Nemeč</i>	41
Nietoperze jako rezerwuuar grzybów mikroskopijnych (<i>micromycetes</i>) w podziemiach rezerwatu „Nietoperek” (obszaru Natura 2000), Polska <i>J. Borzęcka, A. Piecuch, M. Speruda, R Ogórek</i>	42
Depositional history of a talus cone at the Late Pleistocene-Late Holocene Obishir-I rock shelter site (Kyrgyzstan) – an interdisciplinary study <i>G. Brancaloni, S. Shnaider, E. Osipova, G. Danukalova, R. Kurbanov, E. Deput, S. Alisher kyzy, A. Abdykanova, M.T. Krajcarz</i>	44
Rozmieszczenie bezkręgowców w studniach miejskich Krakowa – rezultaty testowania hipotez roboczych <i>E. Dumnicka</i>	45
Eksploracja i inwentaryzacja jaskiń polskich Karpat Fliszowych (sierpień 2019–lipiec 2021) <i>P. Gądek</i>	47
Jaskinie dorzecza Prądnika – refleksje po opublikowaniu inwentarza <i>M. Gradziński</i>	49
Nietoperze jaskiń Beskidu Wyspowego, Beskidu Sądeckiego i Pogórza Rożnowskiego – historia poznania, perspektywy zachowania, potencjał obszarów <i>W.J. Gubała, K. Piksa</i>	52
Historia eksploracji jaskiń Beskidu Wyspowego <i>A Kapturkiewicz, W.J. Gubała</i>	54
Jaskinie lodowe w Górach Prokletije, Czarnogóra <i>D. Kicińska, J. Barabach, M. Filipiak, K. Najdek, Z. Palińska, A. Piękniewska, G. Rachlewicz, W. Szczuciński</i>	58
Ewolucja i wiek systemów jaskiniowych w Górach Prokletije, Czarnogóra <i>D. Kicińska, J. Pawlak, J. Stienns, P. Sierpień, M. Błaszczuk, H. Hercman</i>	59
Wyniki działań eksploracyjno-kartograficznych i badań biospeleologicznych w jaskiniach otoczenia Doliny Valbony w Albanii <i>J. Kocot-Zalewska, M. Polok, M. Słupińska, A. Pereswiet-Soltan</i>	61
Taksonomia rodzaju <i>Niphargus</i> z terytorium Polski <i>J. Kur, M. Mioduchowska</i>	63
Jerzy Grodzicki „Uszaty” 1935-2021 <i>I. Luty</i>	64
Eksploracja jaskiń w Górach Prokletije, Czarnogóra, w 2021 roku <i>A. Łada, D. Kicińska, K. Najdek, Z. Palińska</i>	66
Grzyby keratynofilne i keratynolityczne zasiedlające wybrane jaskinie na Słowacji <i>R. Ogórek, A. Piecuch, K. Przywara, J. Borzęcka, Z. Višňovská</i>	67
Lód w wybranych jaskiniach Tatr Polskich – ewolucja i stan wobec zmian klimatycznych <i>Z. Palińska, G. Rachlewicz, J. Barabach, D. Kicińska, W. Szczuciński</i>	69

Badania metodą tomografii elektrooporowej 2/3D nad Jaskinią Jasną w Krakowie <i>B. Pasierb</i>	70
Rekonstrukcja warunków klimatycznych w okresie ostatniego interglacjalu w rejonie Karpat na podstawie zapisów izotopowych z nacieków jaskiniowych <i>J. Pawlak, H. Hercman, M. Błaszczyk, Š. Matoušková</i>	72
Biogenicznie indukowana korozja nacieków jaskiniowych <i>P. Sala, P. Bella, M. Gradziński, W. Wróblewski</i>	74
Mioceni kras kopalny w paśmie Krowiarek, Sudety <i>A. Sobczyk, E. Worobiec, J. Szczygieł, M. Olkowicz</i>	76
Badania geologiczne i geomorfologiczne jaskiń Beskidu Wyspowego, Beskidu Sądeckiego i Pogórza Rożnowskiego w XXI wieku <i>J. Urban, W. Margielewski, M. Schejbal-Chwastek</i>	78
Rozpuszczanie skał węglanowych w strefach naturalnych ekshalacji CO₂ – wyniki eksperymentu <i>W. Wróblewski, M. Duliński, M. Gradziński, J. Motyka</i>	81

Taksonomia rodzaju *Niphargus* z terytorium Polski

Taxonomy of the genus *Niphargus* from the territory of Poland

Kur Jarosław¹, Mioduchowska Monika^{2,3,4}

¹ *Empty Spaces Research, Pruszcz Gdański; e-mail: jarek.kur@gmail.com*

² *Uniwersytet Gdański, Wydział Biologii, Katedra Genetyki Ewolucyjnej i Biosystematyki, ul. Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk; e-mail: monika.mioduchowska@ug.edu.pl*

³ *Uniwersytet Gdański, Wydział Oceanografii i Geografii, Zakład Badan Planktonu Morskiego, ul. Piłsudskiego 46, 81-378 Gdynia*

⁴ *Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Katedra Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii, ul. Banacha 12/16, 90-232 Łódź*

Jaskinie i inne środowiska podziemne zamieszkiwane są przez zwierzęta zwane troglobiontami, które posiadają szereg przystosowań do życia w tych warunkach (Culver, Pipan 2009). Wśród gatunków zamieszkujących środowisko wodne obserwujemy organizmy rodzaju *Niphargus* – najliczniejszy rodzaj podziemnych skorupiaków występujący w zachodniej Palearktyce (Väinölä i in. 2008), występujący powszechnie w południowej Europie poza granicami zlodowaceń plejstoceny (Karaman, Ruffo 1986). W 1851 r. opisano rodzaj *Niphargus*, który zapoczątkował duże zainteresowanie badaniami fauny podziemnej. Jedną z pierwszych szczegółowych publikacji w literaturze jest opisanie *Niphargus tatrensis* (Wrześniowski 1888) na terytorium Polski. W porównaniu z innymi opisami, ta praca cechowała się dużą dokładnością opisu i szczegółowymi rysunkami narządów mających znaczenie taksonomiczne. Dodatkowo szczegółowe prace Skalskiego (1980) pozwoliły usystematyzować informacje taksonomiczne. Niestety, liczne są publikacje różnic w interpretacji w cechach diagnostycznych do rodzaju *Niphargus* w ciągu ostatnich 160 lat (Fišer i in. 2006).

Najlepszym sposobem w efektywnej nowoczesnej taksonomii jest integracja danych morfologicznych i molekularnych. Potrzebne jest ujednoczone podejście do badań taksonomicznych z minimalnymi standardami jakości, przy czym niezbędnym warunkiem wstępnym jest przegląd odpowiedniej zmienności morfologicznej (Fišer i in. 2009). Ostatnie badania nad rodzajem *Niphargus* pokazują potrzebę dodatkowej analizy tematu występowania tych organizmów na terenie Polski (Stoch i in. 2021).

Literatura

- Culver DC., Pipan T. 2009. *The biology of caves and other subterranean habitats*. Oxford University Press, Oxford, 256 ss.
- Fišer C., Sket B., Stoch F. 2006. Distribution of four narrowly endemic *Niphargus* species (Crustacea: Amphipoda) in the western Dinaric region with description of a new species. *Zoologischer Anzeiger* 245: 77–94.
- Fišer C., Trontei P., Lustric R., Sket B. 2009. Toward a unified taxonomy of *Niphargus* (Crustacea: Amphipoda): a review of morphological variability. *Zootaxa* 2061: 1–22.
- Karaman G.S., Ruffo S. 1986. Amphipoda: *Niphargus* —group (Niphargidae sensu Bousfield, 1982). W: Botosaneanu L. (red), *Stygofauna Mundi*. E.J. Brill/Dr. Backhuys, Leiden: 514–534.
- Skalski A.W. 1980. *Niphargus casimiriensis* sp. n., a new species of hypogeous amphipod from Poland (Crustacea: Niphargidae). *Acta Hydrobiologica* 22.
- Stoch F., Christian E., Flot J. 2021. Molecular taxonomy, phylogeny and biogeography of the *Niphargus tatrensis* species complex (Amphipoda, Niphargidae) in Austria. *Organisms, diversity, & evolution* .20 (2020):701-722.
- Väinölä R., Witt JDS., Grabowski M., Bradbury JH., Jazdzewski K., Sket B. 2008. Global diversity of amphipods (Amphipoda; Crustacea) in freshwater. *Hydrobiologia* 595: 241-255.
- Wrześniowski A. 1888. O trzech kielżach podziemnych. *Pamiętnik Fizjograficzny* 8: 221–230.